

Zastran zavodov in učnih tečajev, katerih omenja postava v §§. 10., 59., odstavek 2.; in 62., odstavek 2., veljajo dozdanji ukazi tudi zanaprej, a bistveno in načelno se premení to, da ima deželna postavodaja osnovati in vzdržati tudi te zavode in učne tečaje. Deželne šolske oblasti bodo tedaj pazile na to, ako se pokaže dotična potreba, ki se ravna po napredku in razvoju splošnega ljudskega šolstva, porazumevale se bodo zarad tega z deželnimi odbori in od časa do časa stavile potrebne nasvete do šolskih oblasti.

Realne šole so imele pri svoji osnovi tudi nalog, da izobrazijo na srednji stopinji za obrtnijska dela, ali odkar je osnovana državna ljudska šola, so bile prenamerjene tako, da veljajo v splošno omikanje in pripravljavno izobraženje za više strokovne šole, ostal je presledek v šolskem organizmu, kateri se ima popolniti z ozirom na druge razmere, ki so se mej tem časom spremenile pri šolski uredbi s tem, da se primerno prenameré in povzdignejo meščanske šole (izpeljavni ukaz IV. k §§. 17., 18. in 19.). Meščanska šola ima za ta stan, kamor se obrnejo otroci, ko dovrše šolsko dolžnost, podeliti potrebno splošno izobraženje, in gledati tudi na posamezne potrebe, kakor to obrt in način življenja v kraji in okrajih zahteva.

Po taki uredbi bode meščanska šola ob enem tudi pripravljala k vstopu v strokovne šole. Tudi učenec, ki bode iz meščanske ali iz najvišje kategorije ljudske šole prestopil v izobraževališče za učitelje, bode sam po svojem učenju uspešno spoznaval smotre pri poučevanju v ljudski šoli.

Da se doseže namen postave, morajo pri napravi in opravi vsake posamezne meščanske šole zdatno sodelovati vsi bližnji službeni krogi, in ozirati se je zraven na obrtnijske in kmetijske koristi, vendar tako, da se ne prezirajo pedagogično-didaktična pravila pri poučevanju v ljudski šoli.

S tem, da se meščanska šola more s splošno ljudsko šolo vsake kategorije združiti, bode se število meščanskih šol ložeje kakor do zdaj množilo, in pričakuje se, da zaradi svrhi primerno uravnanih meščanskih šol ne bodo učenci tiščali toliko v spodnje razrede srednjih šol. (Dalje prih.)

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

14.

„Mladi star'ga več ne sluša,
Stari mlad'ga še spoštuj!
Moj Bog, kaj še človek skuša,
Svet pa je če dalje huj.“
Národna.

Še na drug način se pokvarijo otroci, da postanejo nepokorneži. Premnogi stariši imajo jako abotno navado, da obdaré otroke z majhnimi darili, ako so pridni in ubogljivi. Dostikrat slišimo rekati stariše otrokom: „Ako bodeš priden, boš dobil krajcar.“ S to obljubo menijo otroke navdušiti, da izpolnujé z radostjo njih povelja. Toda to je zelo škodljivo.

Najprvo ali od začetka je otrok pač zadovoljen z enim krajcarjem; ali pozneje užé tirja dva, potem tri, štiri in še več krajcarjev. In ako ne bomo mogli mu jih dokladati, zgodilo se bode kmalu, da nam bode odrekel pokorščino. — In čemu tudi kupovati njegovo pokorščino s krajcarji! Čisto naravno je, da nas otrok mora ubogati. Ali ni užé dovolj, da mu dajemo hrano, stanovanje, obleko? Čemu delamo in se trudimo mi? Za nič družega, nego za svoj vsakdanji kruh, obleko in stanovanje. Vender otrok naj bi še vrh temu kaj dobival?

Tudi ne obdarujejo stariši otrok vselej iz proste volje, dostikrat so celó prisiljeni ravnati tako. Ako začné čutiti, da otroci več z radostjo ne izpolnujé njih ukazov, ako vidijo, da se je src otroških polastila nekaka neprijaznost do njih, zatekó se k darilom. Hoté tedaj kupiti si ubogljivost, ljubezen in prijaznost otroško. Gorjé jim! S tem pokvarijo le še bolj otroke. Ljubezen, kakor tudi ubogljivost se ne dá kupiti; ona naj izvira iz čisto nesebičnih virov.

Namestu da bi odtegnili takim otrokom tudi svojo ljubezen; namestu da bi pokazali neubogljivemu otroku vso svojo ostrost in resnobo, se mu laskajo z darili. Naravno je le, da se strup odpravi s strupom.

Marsikateri skrbni in ljubeči materi, marsikateremu slabemu očetu vender bi kar počilo srce, ako bi moral le enkrat žalo besedo reči otrokom. Toda pomislimo le, da tudi otrokom ne počí srcé, ako nas tolikokrat z namenom razžalijo, da jih dostikrat čisto malo briga, ako se hudujemo nad njimi. In stariši naj bi le gladili nežnost otroško! A mnogi očetje in matere so užé taki, da si pusté prej izpuliti vsé lase z glave, preden skrivé en las svojemu otroku.

In ni jih malo takih očetov in mater. Ali otrok ne ostane vedno v njih varstvu. To je ravno njegova sreča ali tudi nesreča. Dobro je, da imajo učitelji v ljudski šoli, v katero mora vstopiti, užé vsa druga načela. Užé učitelj, kateremu sicer velí postava, da ima biti jako ljudomil i. t. d., — užé učitelj si ne pustí ruvati las z glave. Pač si marsikatero razvajeno dete ne more razjasniti tega. Ali to je dobro. Učitelj je takemu otroku res prvi vodnik in pripravljalec za življenje. In s časom se privadi otrok na njega. Slednjič ga spoštuje, in sicer spoštuje mnogo bolj, nego svoje stariše. Naj rekó človekoljubi in vsi enaki pedagogiči kar hočejo, nekaj strahú mora imeti vender le otrok pred onim, kogar uboga. Z golo ljubeznijo ne bodeš si pridobil nikdar pokorščine.

Rad bi navedel tù nekatere vzglede iz svoje lastne izkušnje; a rekel bi mi morda kdo, da se hvalim. Tedaj raje molčím.

Ali kar sem omenil o učitelju, to vender ne veljá tudi o učiteljici. Ravno to je nesreča premnogih otrok, da pridejo v roke neizkušnim učiteljicam. Za Boga, kaj naj začénja slabotna ženska s sto ali še več učenci! Z malimi je dostikrat preljubeznjiva, — in to je naopačno; in s starejimi si največ ne zna pomagati drugače, kot da je tudi mehka z njimi. In to je vender še bolje, nego če je huda.

Nekatere ženske so rade preširne in celó predrzne, ter mnogo tirjajo od moškega spola.

In kaj sledí iz tega? — Ne prizanašajmo svojim hčeram, ako so se pregrešile kdaj zoper naša povelja; ne laskajmo se jim, ne dajajmo jim potuhe in nikake prednosti pred dečki. Ne dajajmo jim tudi priložnosti, da se cenijo za kaj višega, za kaj izbornejšega, nego so v resnici. Obnašajmo se vedno tako, da bodemo v njenih očéh stali visoko nad njo, bodimo ji vzgled vsemu dobremu, bodimo resni, bodimo strogi z njo ako je treba; bodimo tudi prijazni, a nikdar premehki, in ne bode nam treba tolikokrat ponavljati zapovedi: „Spoštuj očeta in mater, da bodeš dolgo živel, in ti bode dobro na zemlji!“

(Dalje prihodnjič.)

Kranjske šole in Habsburžani, njihovi pospeševalci.*)

Za občo ljudsko naobraženost neprecenljivi vpliv šol prikazovati se je jel še le tedaj, ko je potegnila država ves javni pouk v svoje področje. Zgodilo pak se je v Avstriji to še le proti koncu minulega stoletja; dotlej smatralo so se šole zavodi, kateri niso državi do malega nič na mari; samostani, grajščaki, okraji itd., urejajo naj si jih, kakor in kadar se jim zljubi, ter jih vzdržujejo sami. Vsled tega so bile šole pač skoraj zasebni zavodi, in največkrat cerkvene služabnice, ker tudi po protestantih osnovane šole bile so v prvej vrsti namenjene v podporo protestantovske cerkve.

Gledé šol zaostala ni Kranjska za družimi pokrajinami slovanskimi. Da si tudi so srednjeveška poročila o njih jako skromna, vender je nedvomno, da so kranjski stanovi radi in vselej žrtvovali se za šole. Že za Rudolfa I. imela je Ljubljana šolo, a ne vé se nič natančnejega o nji; poznan nam je le jeden njenih učiteljev, *Jakobus scholasticus*

*) Ta zanimljivi sestavek ponatisnemo iz „Letnega poročila višje realke v Ljubljani za 1883. l.“
Uredn.